

el de totes les comarques del NE., enllà del Montseny; substantivat com a nom de la mena de bolet a Osona (Tavernoles, 1935); la forma aprovençalada *frejoluch* la posa ja Jacme Marc (1372) en rima amb *fexuch* i 10 mots més en *uc* (§ 1151); *fredeluga* nom empor-
danès de l'ocell d'estany que en el Baix Llobregat
anomenen *fraret* (1932). *Fredoli* és forma val. del Sud,
segons EValor i JGM (1950-5, però *fredolic* s'usa a la
capital val.). *Fredolec* a Mall. (*AlcM*), Eiv. (PzCabr.)
i Men.: «per provar --- que no era *fredolec*, alguna
nit de gener --- sortia a passejar amb ell sense el coll
de pèl!», Ruiz i Pablo (*Nov.*, *Men.*, *IdOr*, 68); però
MÀguiló: «la caiguda de la fulla / --- plorant branden
les campanes, / *fredolenc* el sol s'ha post» (1860-65,
Antol. Po., 1975, p. 64), que *AlcM* dóna com a civi-
senc (?); *fredeluquera*; *enfredolicar*.

Fredor [Llull]: «Demanà Fèlix al pastor si en los
xii signes, e en les vii planetes, és calor, humilitat,
fredor e secor» (*Merav.*, Ag. I, 113); «ensenya,
doncs, la prudència al hom que tots sos fets fassa ab
seny e ab deliberació, e no ab indiscreta fervor, ne ab
peresa ni ab *fredor*, per tal que l'om se regescha bé en
tots sos fets», Eiximenis (*Dones*, 106). *Fredorada*
(«i tot guaitant la *fredorada* que entra / pensa --- /
no temeré l'hivern», Josep Carner, *La Provident*, 25
c. 1910); *fredoral*; *fredorejar*; *fredorenc*; *fredorós*. *En-*
fredorar; *enfredorir* [1911, Vogel]; *enfredolir*, *-lar*,
enfredoriment. *Fredura* (V. supra). *Fredutxa*. *Fredesa*.
Fredolada. *Frella* forma afectiva, alterada per estrafer
calla, variant fonètica del també afectiu *calda* («quina
calda que fa»).

Fiambre [JoMartorell]: «coure moltes gallines e al-
tres maneres de carns *fiambres*» (cap. 104, verificat en
l'ed. princeps; Riq., 249); «ansalada o *fiambre*», Ono-
fre Pou (*ThPu.*, 191), ja antic en val.; castellanisme
superflu, per l'usual i més correcte *viandes fredes*;
en castellà apareix des de c. l'a. 1400, derivat dissimi-
lat de **friambre*, collectiu de *frio* (*DECH* II, 959b48-
60; *fiambrera*).

Enfredar. *Esfredar*. *Refredar* [Llull]: «lo bisbe ---
son estament --- lo juglar lo volc saber, per ço que'l
rebtàs si fos *refredat* de la devoció, que s'ulia aver, a
ésser ermità» (*Blanq.*, *NCl*. II, 134.11); en les *VidesR*
refreges, d'aire arovençalat (Subj. d'un *refregir*=*re-*
fredir), però el text és problemàtic, veg. II, 180, n. 2,
rectificant amb reserva el que s'havia dit en *LleuresC*,
301; «lo forn calent estar molt ardent, *refredar-se* o
maynar: deferveo», OPou (*ThPu.*, 218).

Refredat m. [Belv., Lab. 1839], que ha tendit a ge-
neralitzar-se en els Ss. XIX-XX en lloc del més tradicio-
nal i tan genuí *cadarn*, cada cop, per desgràcia, més
antiquat en l'ús ciutadà.

Refredament [Lacavalleria]. *Refredada*; *refredadis*;
refredador; *refredant*. **Desrefredar*, que JRuyra de-
finia «fer perdre la fredor, ex.: 'fins que hakis *desre-*
fredat aquest oli, no s'aclarirà», 'poseu aquesta aigua
una estona al sol perquè *es desrefredi*, car, si la beveu
tal com raja de la font, us farà mal de ventre' i figt.
'donar a una pintura massa grisa un to més calent',
i ell mateix usà: «l'albó *es desrefreda* / pel càlid bes-

llum / que difon la seda / reflexant la llum» (O. C.,
961a i n.).

Cultismes: *frigid* [1911, Vogel i eds. tardanes de
Lab.]; *frigiditat* [c. 1500] i variant *frediditat*, mateixa
data; *frigidesa*; *frigidant*; *frigidissim*; *infrigidar*; *in-*
frigidació. Fontserè [c. 1925] trobava a faltar *frigent*
i *frigoria*. «Rodant a la ventura per les terres estran-
yenes / on s'escola l'Aar *frigid* com un rínxol d'ar-
gent, / una joia vital em fiblà les entranyes / i el foc
d'amor d'un dia em retornà clement. / ¿On éreu, adormi-
des, hores d'amor piadoses? / Flames de joventut:
com heu pogut tornar? / ---», Coromines, 1920; que
és també autor del recull de poemes *Frigidarium*
(O. C. 1327, 1330ss.).

Refrigeri [fi S. XIII, *VidesR*], pres del ll. *refrige-*
rium: «sàpies, mesquí, que lo teu foc dóna *refrigeri*»,
168v2 i quatre exs. més amb el significat de 'alleuja-
ment'; «foc perdurable, en lo qual no ha ombra de
refrigeri ni de perdó», Llull (*Blanq.*, *NCl*. III, 147.12);
sobretot modernament pren el sentit de 'reconfort',
'represa de nodriment': «lo clot de Moixeró / --- /
los veu passar com dues perdius blanques / de l'estèril
Cadí per lo crestall, / on l'estràmpol isard, per *refri-*
geri, / troba sols, ab lo liquen de l'altura, / les gotes
de rosada i l'aigua pura / de la font regalada del
Cristall», Verd., *Canigó*. *Refrigerar* [Belv.], pres de
refrigerare id.; *refrigerant* (id.); *refrigeratiu* (id.); *re-*
frigeració [Lab. 1839].

CPT.: *Frigorific* adj. [Lab. 1888; Vogel], cpt. de
frigor, *-oris*, 'fred, fredor' i *-ficare*=*facere*, «que pro-
dueix o conserva el fred», Fontserè, *CiFiNat.*, gloss.

¹ Gauchat, *BGPSR* VII, 10; Duraffour, *Le Parler de*
Vaux; *Rom.* LIX, 129; Spitzer, *VRom.* I; i per a
l'extensió, en parlars d'oil especialment, *FEW* III,
798a1ss. Duraffour i Gauchat precisen el sentit de
la chaud com «l'incommoditat causée par un excès
de température». — ² Aquesta pot interpretar-se di-
versament, car també podria ser grafia imperfecta
d'un *friddus* amb *dd* assimilada, com en italià, i
idèntica en el fons a la de l'*Appendix*. — ³ Vegeu
les consideracions de JRonjat, *Gramm. Ist. Prov.*
Mod. II, 104-5, importants totes si bé una part és
ben discutible. Sempre són de mal acceptar els fets
de contaminació quan tenen caràcter tan antic i pre-
dominant en tants llocs; i sembla que, essent *frigi-*
dis un mot més important i estès que *rigidus*, es po-
dria esperar que fos aquest el que s'emmotllés a
aquell. — ⁴ En tot cas és fantàstic partir (*AlcM*)
d'un *frigidulus* que no ha existit en llatí vulgar; i
que en llatí clàssic és rar i no significa això. —
⁵ Que vénen de *fredura*, oc. *frejura*, més que de
fredor es veu també perquè tenen *u* en llengua d'oc:
PSW III, 594-5, dóna sengles exs. de *frejuluc* i *fre-*
jurós en textos del S. XIII aproximadament, com
llgd. *frejuluc* «frileux» (*TdF*).

Frega, *fregadís*, *fregador*, *fregall*, V. *fregar*

FREGAR, del ll. FRICARE 'fregar', 'refregar, ester-
rejar', 'fer fregues'. □ 1.ª doc.: 1250.